

# Τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια:

Οι έρευνες καταδεικνύουν ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν και ανατρέφονται από ομόφυλα ζευγάρια δεν διαφέρουν από τα υπόλοιπα παιδιά ως προς τη συναισθηματική τους ανάπτυξη και τη σχέση τους με συνομηλίκους τους και ενήλικες.

## Βασικά συμπεράσματα:

- Σύμφωνα με την Αμερικανική Ακαδημία Ψυχιάτρων Παιδιού και Εφήβου (American Academy of Child and Adolescent Psychiatry), η σύγχρονη έρευνα καταδεικνύει ότι τα παιδιά με γονείς ομοφυλόφιλους άνδρες ή λεσβίες δεν διαφέρουν από τα υπόλοιπα παιδιά ως προς τη συναισθηματική τους ανάπτυξη και τη σχέση τους με συνομηλίκους τους και ενήλικες. Η ανάπτυξη των παιδιών δεν επηρεάζεται από τον σεξουαλικό προσανατολισμό των γονέων τους, αλλά την ποιότητα της σχέσης γονέων/παιδιού.
- Οι έρευνες έχουν καταδείξει ότι τα παιδιά με γονείς ΛΟΑΤ+ σε σύγκριση με τα παιδιά ετερόφυλων γονέων:
  - δεν έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να έχουν ΛΟΑΤ+ προσανατολισμό,
  - δεν έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να κακοποιηθούν σεξουαλικά,
  - δεν αντιλαμβάνονται την ταυτότητα φύλου με διαφορετικό τρόπο, και
  - δεν συμπεριφέρονται με διαφορετικό τρόπο ως άνδρες ή γυναίκες (gender role behavior).
- Η Αμερικανική Ακαδημία Παιδιατρικής (American Academy of Pediatrics) συμπεραίνει πως, βάσει ερευνητικών δεδομένων που ξεπερνούν τα 30 έτη, τα παιδιά που μεγαλώνουν από ομοφυλόφιλους άνδρες και λεσβίες επιδεικνύουν ανθεκτικότητα όσον αφορά την κοινωνική, ψυχολογική και σεξουαλική τους υγεία, παρά τις οικονομικές και νομικές ανισότητες και τον κοινωνικό στιγματισμό που αντιμετωπίζουν.
- Σύμφωνα με την ανάλυση 79 μελετών από το Πανεπιστήμιο Cornell, τα παιδιά ομόφυλων ζευγαριών δεν βλάπτονται από το γεγονός ότι οι γονείς τους είναι άτομα του ίδιου φύλου. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με 75 από τις 79 μελέτες (ποσοστό 95%) τα παιδιά ομόφυλων γονέων δεν διαφέρουν από τα υπόλοιπα παιδιά, ενώ στις υπόλοιπες 4 (ποσοστό 5%) καταγράφονται ορισμένες αρνητικές συνέπειες για τα παιδιά ομόφυλων ζευγαριών.

<sup>i</sup> Συντονιστής Ερευνών του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών.

<sup>ii</sup> Καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου και Θεωρίας Θεσμών στο Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και Διευθυντής Ερευνών του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών.

## Εισαγωγή: Η συζήτηση για την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι ο εμπλουτισμός του δημόσιου διαλόγου γύρω από τον γάμο και την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιείται ανασκόπηση μιας σειράς εμπειρικών ερευνών και θέσεων ιατρικών οργανισμών γύρω από το ζήτημα της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών ομόφυλων ζευγαριών και των συνεπειών στη συμπεριφορά, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την καθημερινότητά τους.

Η ανάπτυξη των παιδιών με ΛΟΑΤ+ γονείς έχει μελετηθεί εκτενώς από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα, καθώς μόνο στις ΗΠΑ πάνω από 10 εκ. παιδιά ζουν σε οικογένειες στις οποίες τουλάχιστον ένας γονέας είναι ΛΟΑΤ+, ενώ τα 115.000 από τα περίπου 600.000 ομόφυλα ζευγάρια στις ΗΠΑ μεγαλώνουν παιδιά.<sup>1</sup> Οι μελέτες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα παιδιά με ΛΟΑΤ+ γονείς έχουν ψυχοκοινωνική προσαρμογή παρόμοια με τα υπόλοιπα.<sup>2</sup>

### Οι μεγαλύτεροι ιατρικοί οργανισμοί του κόσμου συνιστούν τη νομιμοποίηση της τεκνοθεσίας

Έως το 2007, το 4% του συνόλου των υιοθετημένων παιδιών στις Ηνωμένες Πολιτείες είχε υιοθετηθεί από ομόφυλα ζευγάρια. Περίπου 22 χιλιάδες παιδιά είχαν υιοθετηθεί από περίπου 16 χιλιάδες ομόφυλα ζευγάρια. Μέχρι το 2016, περισσότερες από 8 στις 10 υπηρεσίες τεκνοθεσίας στις Ηνωμένες Πολιτείες είχαν ολοκληρώσει τουλάχιστον μία

διαδικασία υιοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια. Με δεδομένο τον μεγάλο αριθμό τεκνοθεσιών από ομόφυλα ζευγάρια στις ΗΠΑ, τα αποτελέσματα των πολυάριθμων εμπειρικών ερευνών θεωρούνται αξιόπιστα. Παράλληλα, τα ευρήματα των ερευνών που έχουν διεξαχθεί και σε άλλες χώρες είναι αντίστοιχα με τα ευρήματα των ερευνών στις ΗΠΑ. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η θέση της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας το 2005, που αναφέρει ότι δεν υπάρχει ούτε μία εμπειρική έρευνα που να αποδεικνύει ότι τα παιδιά με γονείς ομοφυλόφιλους άνδρες ή λεσβίες μειονεκτούν σε σύγκριση με τα παιδιά ετερόφυλων γονέων από οποιαδήποτε άποψη, και οι προοπτικές ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης είναι παρόμοιες.<sup>3</sup>

Αντίστοιχη είναι και η θέση του Αμερικανικού Ιατρικού Συλλόγου<sup>4</sup>:

*Υποστηρίζουμε νομοθετικές και άλλες πρωτοβουλίες που έχουν στόχο να επιτρέψουν την υιοθεσία παιδιού από σύντροφο του ίδιου φύλου που θα αναλάβει την επιμέλεια του παιδιού ως δεύτερος γονέας.*

Αντίστοιχα, η θέση της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρείας<sup>5</sup> το 2002 είναι ακόμα πιο σαφής, καθώς υποστηρίζει ότι ο πολύ μεγάλος αριθμός εμπειρικών ερευνών έχει καταδείξει ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν από γονείς ομοφυλόφιλους άνδρες ή λεσβίες εμφανίζουν το ίδιο επίπεδο συναισθηματικών, γνωστικών, κοινωνικών και σεξουαλικών λειτουργιών με τα παιδιά που μεγαλώνουν από ετερόφυλους γονείς.<sup>6</sup> Οι έρευνες έχουν δείξει ότι η ανάπτυξη των παιδιών δεν επηρεάζεται από τον σεξουαλικό προσανατολισμό των γονέων και τον τύπο της οικογένειας<sup>7</sup>, αλλά από τη σταθερή σύνδεσή τους με γονείς που έχουν αφιερώσει τον εαυτό τους στην ανατροφή τους.

- 1 Lofquist, D. (2011). Same-Sex Couple Households. Current Population Reports (ACSB/10-03 2011). Washington, DC.: U.S. Census Bureau.
- 2 Το policy brief βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη μελέτη Χατζής, Α. (2016) «[Η παιδοθεσία από ομόφυλο ζευγάρι](#)», η οποία δημοσιεύθηκε στον συλλογικό τόμο Παιδική ηλικία και μετανάστευση, Προκλήσεις για την παιδαγωγική της ετερογένειας (επιμ.) Μπάρος Β. από τις εκδόσεις Διάδραση.
- 3 American Psychological Association (2005). Lesbian & Gay Parenting. Washington, DC: APA.
- 4 American Medical Association, Res. 204, A-04.
- 5 American Psychiatric Association. 2002. "Adoption and Co-parenting of Children by Same-sex Couples: Position Statement." (Approved by the Assembly and the Board of Trustees, November 2002).
- 6 Bos, H., & Gartrell, N. (2010). Adolescents of the USA National Longitudinal Lesbian Family Study: Can family characteristics counteract the negative effects of stigmatization? Family Process, 49(4), 559–572. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2010.01340.x>.
- 7 Wainright, Jennifer L., Patterson, Charlotte J. (2006) Delinquency, victimization, and substance use among adolescents with female same-sex parents. Journal of Family Psychology, Vol 20(3), 526-530.

Τέλος, η Αμερικανική Ακαδημία Ψυχιάτρων Παιδιού και Εφήβου<sup>8</sup> τονίζει:

*Η σύγχρονη έρευνα καταδεικνύει ότι τα παιδιά με γονείς ομοφυλόφιλους άνδρες ή λεσβίες δεν διαφέρουν από τα υπόλοιπα παιδιά ως προς τη συναισθηματική τους ανάπτυξη και τη σχέση τους με συνομηλίκους τους και ενήλικες. Η ανάπτυξη των παιδιών δεν επηρεάζεται από τον σεξουαλικό προσανατολισμό των γονέων τους, αλλά από την ποιότητα της σχέσης γονέων/παιδιού. Οι έρευνες έχουν καταδείξει ότι τα παιδιά με γονείς ΛΟΑΤ+ σε σύγκριση με εκείνα ετερόφυλων γονέων: (α) δεν έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να έχουν ΛΟΑΤ+ προσανατολισμό, (β) δεν έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να κακοποιηθούν σεξουαλικά, (γ) δεν αντιλαμβάνονται την ταυτότητα φύλου με διαφορετικό τρόπο και (δ) δεν συμπεριφέρονται με διαφορετικό τρόπο ως άνδρες ή γυναίκες (gender role behavior).*

Η πολύ μεγάλη πλειονότητα της σχετικής βιβλιογραφίας καταλήγει σε παρόμοια συμπεράσματα. Έρευνες περισσότερων από δύο δεκαετιών δεν αποκάλυψαν σημαντικές διαφορές στην προσαρμογή και την ανάπτυξη παιδιών και εφήβων που ανατράφηκαν από ομόφυλα ζευγάρια σε σύγκριση με εκείνα που ανατράφηκαν από ετερόφυλα. Οι έρευνες καταδεικνύουν ότι τα αποτελέσματα της ανατροφής και ανάπτυξης των παιδιών εξαρτώνται μάλλον από την ποιότητα των οικογενειακών σχέσεων παρά από τον σεξουαλικό προσανατολισμό των γονέων.<sup>9</sup> Οι έρευνες αυτές έχουν καταδείξει, λοιπόν, ότι τα παιδιά μεγαλώνουν χωρίς προβλήματα που οφείλονται στο γεγονός ότι το ζευγάρι είναι ομόφυλο. Η ανατροφή τους, ο τρόπος που τα

αντιμετωπίζουν οι θετοί γονείς τους και το οικογενειακό τους περιβάλλον είναι αντίστοιχα μ' αυτά των ετερόφυλων ζευγαριών.<sup>10</sup>

## **Οικογένειες ομόφυλων ζευγαριών: τα παιδιά που μεγαλώνουν από ομοφυλόφιλους άνδρες και λεσβίες επιδεικνύουν ανθεκτικότητα όσον αφορά την κοινωνική, ψυχολογική και σεξουαλική τους υγεία**

Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε οικογένειες με ομόφυλους γονείς είναι εξίσου χαρούμενα και υγιή με τα παιδιά οικογενειών με ετερόφυλους γονείς. Μπορούν να αναζητήσουν ως πρότυπα συμπεριφοράς φύλου άλλους ενήλικες του κοινωνικού τους κύκλου, όπως για παράδειγμα οικογενειακούς φίλους ή δασκάλους.

Υπάρχουν φυσικά περιπτώσεις που τα παιδιά ομόφυλων ζευγαριών αντιμετωπίζουν προκλήσεις. Κάποιοι άνθρωποι μπορεί να τους φερθούν άσχημα ή μπορεί να δυσκολεύονται να προσαρμοστούν.<sup>11</sup> Ωστόσο, σύμφωνα με μελέτες, τα προβλήματα αυτά είναι αντίστοιχα με αυτά που αντιμετωπίζουν άλλα παιδιά, όπως τα παιδιά μεταναστών και μονογονεϊκών οικογενειών. Το σημαντικότερο είναι ότι σύμφωνα με αυτές τις μελέτες τα παιδιά αυτά εξακολουθούν να αισθάνονται καλά με τον εαυτό τους, δεν μειώνεται δηλαδή η αυτοεκτίμησή τους, ακόμα και όταν το κοινωνικό τους περιβάλλον είναι εχθρικό. Όπως ισχύει γενικά με την τεκνοθεσία, τα παιδιά προσαρμόζονται ακόμα ευκολότερα όταν η τεκνοθεσία πραγματοποιείται σε

- 8 American Academy of Child & Adolescent Psychiatry (AACAP) (2013). Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Parents. AACAP Policy Statement. Nr. 92.
- 9 Patterson, Ch.J. (2006). Children of Lesbian and Gay Parents. *Current Directions in Psychological Science*, 15(5), 241-244. Patterson, Ch.J. (2009). Children of Lesbian and Gay Parents: Psychology, Law, and Policy. *American Psychologist*, 64(8), 727-736. Telingator, C.J. & Patterson, Ch. (2008). Children and Adolescents of Lesbian and Gay Parents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 47(12), 1364-1368. Farr, R.H., Forssell S.L. & Patterson C.J. (2010). Parenting and Child Development in Adoptive Families: Does Parental Sexual Orientation Matter? *Applied Developmental Science*, 14(3), 164-178.
- 10 Τα παιδιά που ανατρέφονται από ομόφυλα ζευγάρια είναι πιο ανεκτικά στη διαφορετικότητα, δεν υιοθετούν στον ίδιο βαθμό τα κοινωνικά στερεότυπα και τείνουν να πιστεύουν περισσότερο στις αρχές της ισότητας και της ισονομίας σε σύγκριση με παιδιά έχουν μεγαλώσει σε παραδοσιακές οικογένειες.
- 11 Για παράδειγμα, για διαφορές που εντοπιστεί σε ορισμένες περιπτώσεις ως προς διάφορους τομείς της κοινωνικής τους ζωής βλ. Regnerus, M. (2012). How different are the adult children of parents who have same-sex relationships? Findings from the New Family Structures Study. *Social Science Research*, 41(4), 752-770 για διαφορές ως προς την στιγματοποίηση των παιδιών βλ. Carone, N., Lingiardi, V., Chirumbolo, A., & Baiocco, R. (2018). Italian gay father families formed by surrogacy: Parenting, stigmatization, and children's psychological adjustment. *Developmental Psychology*, 54(10), 1904-1916. <https://doi.org/10.1037/dev0000571>.

νεαρή ηλικία, πριν εκτεθούν και εσωτερικεύσουν αρνητικές προκαταλήψεις από τον κοινωνικό τους περίγυρο.<sup>12</sup>

Τα θετά παιδιά ομόφυλων ζευγαριών δεν είναι κάτι νέο. Η πρώτη γενιά έχει ήδη μεγαλώσει. Είναι παιδιά οικογενειών που ένα μέλος της οικογένειας είχε ήδη υιοθετήσει ή φυσικά τεκνοποιήσει, και τα μεγάλωσε κανονικά με τον/την σύντροφό του/της. Αυτό που αλλάζει με την αναγνώριση του δικαιώματος στην τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια είναι πως και ο δεύτερος γονέας αποκτά γονεϊκά δικαιώματα, προστατεύοντας τα συμφέροντα των παιδιών με καλύτερο τρόπο.

Έρευνες έχουν καταδείξει ότι η ευτυχία και η υγεία των παιδιών επηρεάζεται κυρίως από τις σχέσεις τους με τους γονείς τους, το πόσο σίγουροι και ασφαλείς αισθάνονται οι γονείς τους και τον βαθμό της υποστήριξης που έχει η οικογένειά τους από άλλους.<sup>13</sup> Οι περιορισμοί των δικαιωμάτων των ομόφυλων ζευγαριών, όπως του δικαιώματος στον γάμο, έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην οικογένεια και αυξάνουν το άγχος. Η ενίσχυση των ομόφυλων οικογενειών με παιδιά μέσω του γάμου, ωφελεί την ανάπτυξη των παιδιών. Οι προϋποθέσεις γονεϊκότητας μέσω τεχνικών υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, τεκνοθεσίας και αναδοχής θα πρέπει να βασίζονται στην ικανότητα των γονέων και όχι στον σεξουαλικό τους προσανατολισμό.<sup>14</sup>

## Συμπερασματικά: Τα πορίσματα των εμπειρικών ερευνών και οι θέσεις των σημαντικότερων ιατρικών οργανισμών υποστηρίζουν το δικαίωμα τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια

Από τα παραπάνω προκύπτει μια ισχυρή συναίνεση της επιστημονικής κοινότητας ως προς το συμπέρασμα πως η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στη συναισθηματική ανάπτυξη και την ανατροφή των παιδιών.<sup>15</sup> Φυσικά, όπως σε κάθε επιστημονική συζήτηση, υπάρχουν περιορισμοί που αφορούν κυρίως μεθοδολογικά ζητήματα. Η μικρή και μη τυχαία δειγματοληψία αρκετών μελετών, η αυτό-αναφερόμενη (self-reported) μέτρηση των ψυχοκοινωνικών αποτελεσμάτων<sup>16</sup> και η εστίαση στο κοινωνικό περιβάλλον μίας μόνο χώρας (των ΗΠΑ) είναι μερικοί από τους περιορισμούς που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Ωστόσο, ο συνδυασμός των πορισμάτων αυτών των μελετών με άλλες που αξιοποιούν εκτενέστερη δειγματοληψία και σε βάθος χρόνου,<sup>17</sup> οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα παιδιά ομόφυλων ζευγαριών δεν διαφέρουν από τα υπόλοιπα παιδιά στους επιμέρους τομείς της ψυχολογικής και κοινωνικής τους ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό, η Αμερικανική Ακαδημία Παιδιατρικής συμπεραίνει πως, με βάση τα συμπεράσματα πάνω από 30 ετών έρευνας, τα παιδιά που μεγαλώνουν από ομοφυλόφιλους άνδρες και λεσβίες έχουν επιδείξει ανθεκτικότητα όσον αφορά την κοινωνική, ψυχολογική και σεξουαλική τους υγεία, παρά τις οικονομικές και νομικές ανισότητες και τον κοινωνικό στιγματισμό που αντιμετωπίζ-

12 Sasnett, S. (2015). Are the Kids All Right? A Qualitative Study of Adults with Gay and Lesbian Parents. *Journal of Contemporary Ethnography*, 44, 196-222.

13 Golombok, S., Ilioi, E., Blake, L., Roman, G., & Jadva, V. (2017). A longitudinal study of families formed through reproductive donation: Parent-adolescent relationships and adolescent adjustment at age 14. *Developmental Psychology*, 53(10), 1966-1977. <https://doi.org/10.1037/dev0000372>.

14 Perrin, E.C., Siegel, B.S. & the Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health (2013). Promoting the Well-Being of Children Whose Parents Are Gay or Lesbian. *Pediatrics*, 131(4), e1374-e1383

15 Στο πλαίσιο ενός policy brief δεν είναι δυνατή μία εξαντλητική αναφορά σε όλες τις σχετικές μελέτες ή μία μετα-ανάλυση αυτών, αλλά η καταγραφή μίας σειράς σημαντικών μελετών που διαμορφώνουν την κυρίαρχη επιστημονική συναίνεση (mainstream consensus) γύρω από το θέμα.

16 Βλ. για παράδειγμα τη μελέτη: Gartrell, N., Bos, H. M., Peyser, H., Deck, A., & Rodas, C. (2012). Adolescents with lesbian mothers describe their own lives. *Journal of homosexuality*, 59(9), 1211-1229. <https://doi.org/10.1080/00918369.2012.720499>

17 Bos, H. M. W., Carone, N., Rothblum, E. D., Koh, A. S., & Gartrell, N. K. (2023). Long-Term Effects of Family Resilience on the Subjective Well-Being of Offspring in the National Longitudinal Lesbian Family Study. *International journal of environmental research and public health*, 20(6), 5149. <https://doi.org/10.3390/ijerph20065149>.

ζουν.<sup>18</sup> Τέλος, σύμφωνα με την ανάλυση 79 μελετών από το Πανεπιστήμιο Cornell, τα παιδιά ομόφυλων ζευγαριών δεν βλάπτονται από το γεγονός ότι οι γονείς τους είναι άτομα του ίδιου φύλου. Πιο συγκεκριμένα, τα παιδιά ομόφυλων γονέων τα πηγαίνουν το ίδιο καλά με τα υπόλοιπα παιδιά σύμφωνα με 75 από τις 79 μελέτες (ποσοστό 95%), ενώ στις υπόλοιπες 4 (ποσοστό 5%) καταγράφονται ορισμένες αρνητικές συνέπειες για τα παιδιά ομόφυλων ζευγαριών.

## Σύντομες προτάσεις πολιτικής

Να θεσμοθετηθούν:

- η δυνατότητα τέλεσης πολιτικού γάμου μεταξύ ομοφύλων, εξέλιξη που θα οδηγήσει και στην επίλυση των συνεπακόλουθων ζητημάτων που αφορούν τις σχέσεις συγγένειας όπως η νομική αναγνώριση των γονεϊκών δικαιωμάτων και των δύο γονιών παιδιών που μεγαλώνουν με γονείς του ίδιου φύλου, η πρόσβαση στην υιοθεσία, καθώς και η αναγνώριση αλλοδαπών ληξιαρχικών πράξεων για παιδιά ομόφυλων Ελλήνων τα οποία έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό και
- η αναγνώριση του δικαιώματος στα ομόφυλα ζευγάρια να αποκτούν παιδιά μέσω παρένθετης κύησης.<sup>19</sup>

18 Perrin et. al. (2013).

19 Για το ζήτημα της παρένθετης κύησης, βλ. Aristides N. Hatzis, "[Just the Oven: A Law & Economics Approach to Gestational Surrogacy Contracts](#)", in 2003, Perspectives for the unification and harmonisation of Family Law in Europe, Katharina Boele-Woelki, ed. (Cambridge, Intersentia, 2003)

Το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών είναι η κύρια ανεξάρτητη, μη κρατική, μη κομματική φιλελεύθερη δεξαμενή σκέψης στην Ελλάδα. Έχει τη νομική μορφή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας και έδρα την Αθήνα. Το όραμά μας είναι μια Ελλάδα πρότυπο οικονομικής και κοινωνικής ελευθερίας που παρέχει στους πολίτες της τη δυνατότητα να δημιουργήσουν και να επιδιώξουν τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους. Ο σκοπός του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών είναι να αυξήσει την επιρροή των φιλελεύθερων προτάσεων και ιδεών στον δημόσιο διάλογο και την πολιτική. Το έργο του περιλαμβάνει ερευνητικά προγράμματα, εκδόσεις και εκδηλώσεις που έχουν ως επίκεντρο την αύξηση της ατομικής ελευθερίας για κάθε πολίτη.

Οι απόψεις που δημοσιεύονται στο κείμενο εκφράζουν τους συντάκτες του και όχι απαραίτητα τον οργανισμό.



### ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Στέγη Μάρκου Δραγούμη  
Μαιζώνος 38, Αθήνα  
T: +30 210 5238373  
info@kefim.org

 facebook.com/kefim.org

 twitter.com/kefim\_org

 gr.linkedin.com/company/centerforliberalstudies

 youtube.com/kefim